

АЗӘРБАЙҠАН КОММУНИСТ ПАРТИЯСЫ-
НЫН XX ГУРУЛТАЙЫНА САЛАМ!

Россам Н. ӘЛИЕВ

КИРПИ (тәнгиди боғанлара, партиячы велможалара, маймагларара, кейфийәтсиз мал бураханлара вә с.) — Никаран галмайын, сизин барәниздә орада данышачаглар.

К И Р П И

Йолларда

НАМАМ НАМАМ ИЧИНДЭ, ХЭЛБИР САМАН ИЧИНДЭ...

Артюм району... Чэнуби эстакаданын дарвазасы янында 200—300 нэфэрдэн чох нефчи топламышдыр.

— Дөйсөн Эли дайы нэлэ кэлмэйбэ?..
— О, 15 дөнгөдөн сонра 2-чи гатарла кэлчөк.

— Киши бизден ағыллыдыр. Сабаһдан мэн дэ 2-чи гатарла кэлчөйөм. Йохса нэ олук ки, сөһөр саат 8-дэн кэсдирик дарвазанын агзыны.

— 2-чи гатарла кэлмэк олук ки? О күн 1-чи гатара юбанмышдым. Сонра Бахыдан Артюма гэдэр 2 саатлыг йолу аяг үстэ кэлмишм. Бочканы селютка илэ долдуран киши, бизи дэ долдурулар вагонлара. Элэ бу заман Эли дайы ахсайа-ахсайа дөстөйө яхынлашыб сөһбэтэ гарышды:

— Энэ дэ электрик гатары баресиндэ данышыб, алэми башыныза йыгымыны! Неч автонеглийят идарэсини демисиниз. Идарэ ронсиг Григорьев дурачага автобус көндөрмөлидир, я йох? Автобус олмадыгындан дурачага чатмыш гатардан атданмага башлайырсан ки, сонра ики километр йолу пияда кетмэйэсэн. Ай миндин һа!..

Күлэк вийылдайыр, гушбашы гар ягырды. Фэһлэлэр палтоланынын бойнуну юхары галдырыб, эллэрини дэ палтонун голларына кечирмишдилэр. һамы дарваза янында варкэл эдирди.

— Ай Мэмиздов, — бириси деди — ахы сэн дэ бу эстакаданын мүнөндислэриндөн сэн, дэ көрөк, бизи мейданчая нэ вахт бурхачагалар?

— Тэлэсмэйин, баркаслары йола дүшсөинэ нэлэ чох галыб. Варкэл эдин ки, аягыныз үшүмэсин.

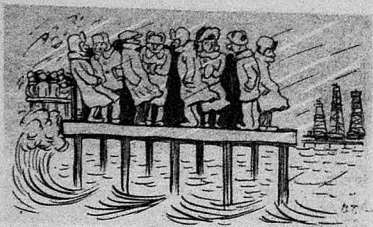
— Варкэл элэмэйэ ер вар ки?
— Онда нагыл дейин, вахт өтсүн.
— Нэ, ону дүз дедин, гулаг асын:

“Намам Намам ичиндэ,
Хэлбир саман ичиндэ...”

Эли дайы нагыл дейэнин сөзүнү кэсди:
— Сахла бала! Намам дедин, ядыма исти ер дүшдү. Бурада исэ исти ери яда салмаг күнаһдыр. Чүнки союндан горулмаг үчүн нэ көзлэмэ отагы, гайышын алтыны баркитмэк үчүн нэ гэлэналты, нэ буфет вар... һазырлашын, машыналар кэлир, мейданчая кедирик...
Адамларын сайы икигат чохалмышды. Дарвазая ики-үч автомашын янашды. Баса-бас дүшдү...

ГАЛАЯ НУЧУМ

Автомашыналар дөниз үзэриндэ чөкилмиш “демир күчэлэрлэ” һэрэкэт эдиб

17-чи мейданчая чатды. Фэһлэлэр машындан дүшдүлэр. километр ярымлыг пияда йол башланды.

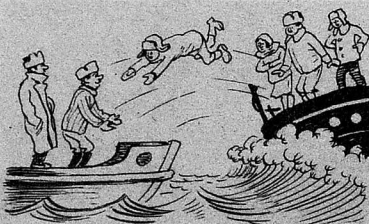
— Эли дайы гачи,
— Даһа гачмагын хейри йохдур. Мейданча да долуб, баркас да...
Мейданчанын нөвбэтчиси Сэфаров дейрди:

— Нэр күн белэ олур. Сөһөр саат 10-да йүз нэфэрлэрлэ нефтчи бурая йыгылыб баркас көзлэйир. Ачыг дөниздэ ягышын, гарын алтында көзлэмэк билерсиниз ки, нэ гэдэр чатиндир!.

— Бэс бу баркаслар нэ вахт йола дүшчөк?

— Жилой адасына ярым саатдан сонра, “Нефт дашларына” исэ һэлэ мөлүм дейил, капитан һава бүросундан мэдүмат алмайыб.

Лиман-мейданчада, нефтчилэр демиш-

кэн, “адмирал флотилиясы” даянмышды. Устүаңы баркасларын үзэринэ “Адмирал Нахимов”, “Адмирал Макаров”, “Адмирал Ушаков” сөзлэри язылмышды.

Эли дайы энэ дилэндэ:
— Һэркаһ бу бөйүк адмираллар билсэйдилэр ки, онларын адларыны белэ йөндөмсиз баркаслара гоюблар, гөбрдэн дик галхардылар.

Бир аз сонра баркасын һэрэкэт этмэйэ һазырлашыдыны хэбэр вердилэр. Адамлар һавада бир-ики дэфэ майялаг вуруб дүз баркасын ичинэ һопландылар.

Рупордан капитанын сөси эшидилди:
— Йолдашлар, баркаса йүз адам минмөлидир. Капитан көмөкчиси мэнэ хэбэр верди ки, 120 нэфэр миниб, даһа бөсдир, рейд башланыр.

Чамаата да элэ бу лазым иди. һүчүм башланды, нэ башланды... Элэ бил пияда гошун галая һүчүм эдирди. 10 дөнгөдөн сонра һэр баркаса 100 нэфэр авэзинэ 200—250 нэфэр минди.

Йол сөһбэти

Баркаслар йола дүшдү.
— Ай Эли дайы, нийэ данышмырсан?
— Нэ данышым, ай бала, дейир баягдан варды һүси-чамалы, инди олдуң дэли Байрамалы. Мейданчада даянада күрэйими хэзри дөйчөлирди, башыма гар ягырды, инди дөнизин шор сую да үстүмэ төкүлүр...
— Сэн йола һаридван гой... һэлэ бешалты саатлыг йолумуз вар.
— Архы атлан, сонра һоп дэ... Бешалты саат, он-он ики саат да ола билэр.
— Нечэ йэни он-он ики саат?..
— Бунун нечэси йохдур ки, куя башыныза кэлмэйиб. Бир нечэ күн бундан габаг “Казак” баркасына минмишдик. Ка-

питан демишди 100 нэфэрдэн чох минмэсин, биз дэ минмэк планыны 350 фазэ эринэ етириб, олмушдуг 350 нэфэр. Саат онда йола дүшдү, үчдэ чатлыг “Нефт дашларына”. Радиограмма кэлди ки, гайыдын керийэ, сизи гөбул эдэ билмэрик. Сөс-күй дүшдү... Нэ исэ, күч-бала илэ баркаса ики балача гайыг ян алды. Дедилэр: “Ким бачарырсэ, атлансын дүшсүн гайыга...” “Гарзан” кино-фильмин көрөмлэр бурада газандылар. Өз арамьздыр, сиркдэ акробатылыг эдэнлэрин дэ иши яхшы иди. Нэ исэ, беш — он адам атланыб гайыга дүшдү, галанлар да кери гайытды. Ахшам саат 7-дэ кэлиб чыхдыг Артюма, олур ки, дейирэм, архы атланмамыш һоп дэмэ.

... Бу дэфэ Эли дайы данышан эһвалат баш вермэди. “Нефт дашлары”нда баркасы гөбул эддилэр, фэһлэлэр эстакада гөсөбасинэ чыхдылар...

— Нарада үстүмүзү гурутмалыйыг?..

— Исти ер-олсайды, нэ яхшы оларды. Амма бунун бурунлар һаггында дүшүнмэйэ дөймэз... Эли дайы бу барэдэ чох яхшы дейир:

— Бизин үчүн һэр чүр шараит ярадылмышдыр. Дөниз үзэриндэ гөсөбэ салымыш, икимэртэбэли биналар тиклимиш, емэхкана, клуб дүзэлдилишидир. Анаг “хырда мөсэлэлэр” яддан чыхарылмышдыр.

Бу “хырда мөсэлэлэрин” яддан чыхарылмасына мүгэссир кимдир? Догрудан да...

КИМДИР МҮГЭССИР?

— “Азэрнефтбирлийи”нин рэнс мұавини Э. Элиханов!..

Элиханов йолдаш, бу сөзү эшитсэ гыгыгырғы салыб бир гиямэт гопарар ки кэл көрөсөн. О, дейэр:

— Мэн мүгэссир дейилэм. Бу барэдэ ики дэфэ эмир вермишэм, 1952-чи ил, декабрын 17-дэ 4 нөмрэли тикити-гурашдырма идаресинин рэнсиг Петросяна тапшырмашым ки, 1953-чү ил февралын 1-дэк дамба янында вэ миник ериндэ фэһлэлэр үчүн көзлэмэ отагы тиксин.

Сонра көрүшөм ки, Петросяна бу эмпрэ эмэл элэмэйиб. Кечэн ил мартын 6-да икитчи дэфэ Петросяна эмир этмишым ки, дөрд күн эриндэ көзлэмэ отагларыны тикиб гуртарсын. Һэркаһ Петросяна, һэлэ бу көзлэмэ отагларыны тикмэйэ башламайбаса, мөнин тагсырын нэдир?

Буну эшиндэндэ Петросяна да дейчөкдир:

— Элиханов дүз демир, “Азэрнефтбирлийи”нин рэнсиг А. Карасов йолдаш 1953-чү ил ноябрын 20-дэ 66 нөмрэли эмпрэ язмышдыр ки, Артюмнефт трестинин рэнсиг Рүстөмов йолдаш декабрын 15-дэк Чэнуби эстакадада кириш ериндэ нефтчилэр үчүн көзлэмэ отагы тиксин. Мүгэссир Рүстөмовдур, мэнэ нэ вар?

Рүстөмов да дейэ билэр:
— Бурада тэк мэн мүгэссир дейилэм Күркэнефт трестинин рэнсиг Ногвас, онун мұавини Бэдираханов, Азэрбайчан дөниз нефт трестинин рэнсиг Нэзиров, онун мұавини Ковалскин...

Эли дайы исэ дейир:
— Карасовдан тутмуш Ковалскинэ дэк һамысы мүгэссирлар. Онлар бу ишлэ яхындан мөшгул олмаг истемирлар. Дөниз үзэриндэ күчлэр салыныб, гөсөбэлэр тикилэр. Ахы бу көзлэмэ отагларыны тикмэк, автомашыны фэһлэлэрин дайында вахтында көндөрмөк, чайкана, буфет, палтаргуудан ер ачмаг, үстөрүтүдү баркаслар дүзэлтмэк нэ четин иш олубт...
Эли дайы нагылдыр!

“Кирпи” журналы редакциясынын бригадасы:

Ч. ХЭСЭНОВ, Г. ГАРНУХОВ,
П. ХЕНТОВ, Ч. ТАГЫЗАДЭ,
З. ЗЕЙНАЛЛЫ.

Азербайжан ССР Эдлийә Назирлийн системинә дахил олан бөйүк идарәләрден биринин рәиси Эласкәр Мәммәдов Йолдашы заһири чаһәтдән „Севил“дәки Әбдүләли бәйә охшатмаг олмас. Әбдүләли бәй һара, о һара? Амма дүшүнчә вә хасийәт чаһәтдән о, әлә һәмнин Әбдүләли бәй-дир ки, дурубдуур.

Әбдүләли бәй Дилбәр ханымы дара гыснаянда, гаднын шәрәтдән данышма-сына чаваб олараг дейир ки:

— Шәриәт анчаг авам адамлар үчүн-дүр, гара чамаат үчүндүр, сәнә, мәнә нә шәрәт?

Эласкәр Мәммәдов Йолдаш да ганун һаг-гында лап әлә Әбдүләлибәй дейәни дейир. Әһвалаты башдан данышсаг яхшыдыр.

Диш һәкими Сара Мухтарова 1948-чи илдән бәри Эдлийә Назирлийн системинә дахил олан сәнийә мүәссисәләринин бириндә ишләйирди. Совет һәкимини, сөз йох ки, анчаг диш каронкалары, пломблар ма-рагландыра билмәэди. О, әтрафындакы адамлара да көз етирди. Бу адамлардан диш техникни Хаскин доктор Мухтарова-нын нәзәрини даһа чох чәлб эдирди. Хаскин фырылдагчы иди, шәхси газан-чыны кудурду. Мухтарова әлиәйри тех-никни мәсулийәтә алынмасыны тәләб этди.

Хаскин говуб башдан әләдиләр. Ан-чаг бу һадисәдән сонра Мухтарованын да бу идарәдә галмасы „мәсләһәт олмады“. Мәммәдов Мухтарованы янына чагырараг:

— Кет, бачы, хошумуза кәлмәдин. Биз сәни ихтисара салырыг,— дейә ону вәзи-фәсиндән чыхарды.

Мухтарова илә бир ердә ишләйәнләр онун еринә башгасынын көтүрүлдүйүнү көрәркән:

— Бәс бу нечә ихтисардыр?— дейә Мәммәдова мурачит әтдиләр.— Бирини чыхарып бирини көтүрүрсүнүз, сиз...

Рәис онларын сөзүнү кәсди:

— Биз Мухтарованын еринә ондан ях-шысыны көтүрүрүк.

— Ахы Мухтарованын нәйи писдир?—

ДИКБАШЛАР

дейә онлар горха-горха сорушдулар. — О, биздә беш илдири ишләйир, кечән ил ону өзүнүз лабораториянын мүдирни вәзифә-синә ирәли чәкмишсиниз, ичтимаи ишләр-дә чалышыр, халг ичласчысы сечилмиш-дир...

— Көзләримиз кор дейил, яхшы-яманы биз өзүмүз дә сечә билirik.

Мухтарованын халг мәнкәмәсинә ши-кайәт әтмәси Мәммәдову тамамилә гәзәб-ләндирди.

Кешлә халг мәнкәмәси Мухтарованын ишинә бахып онун һаглы олдуғуну айдын-лашдырды вә көһнә еринә гайытмасы һаг-гында гәрар гәбул этди. Мәммәдов буну эшидән кими лап өзүндән чыхды.

— Мәнкәмә истәйир лап йүз гәрар чы-харсын. Мухтарованы вәзифәсинә көтүр-мәйчәйям, вәссалам.

Мухтарова чарәсиз галыб кәмәк үчүн Кешлә районунун мәнкәмә ичрачысына мурачит этди.

Мәнкәмә ичрачысы Бәхшиев Йолдаш Мәммәдовун кабинетинин гапысыны астача дөйдү вә әдәлбә ичәрийә кирди.

— Нә истәйирсэн?— дейә Мәммәдов башыны галдырмадан сорушду.

— Мән Мухтарованын өз ишинә гәбул эдилмәси һаггында мәнкәмәнин ичра вә-рәгәсини кәтирмишәм. Бикар галдыгы күн-ләрин һаггыны да вермәлисиниз.

Мәммәдов ериндән сычрады вә:

— Сиз билирсинизми ки, кимлә даны-шырсынын?— дейә гышгырды.— Мән Эд-лийә Назирлийн коллекиясынын үзвүйәм.

— Бәли, билирәм, биз мәнкәмә ишчи-ләри дәфәләрлә сизин нитгләринизин эшит-мишик. Нәмишә демисиниз ки, мәнкәмә гәрарларынын еринә етирилмәсинә бизин назирлик башгаларындан даһа артыг мәс-

улийәт дашыыр.

— Бу сөзләрин бизә дәхли йохдур. Мәнкәмә ганунлары ади идарәләр, айры-айры адамлар үчүндүр.

— Багышлайын, мәнним фикримчә гә-нунә әмәл әтмәк һамы үчүн вачибдир.

Һирс Мәммәдовун лап башына вурду.

— Бу чүр сөзләри башга ердә даны-шарсан! Бу, лап аг олду. Хырда бир мән-кәмә Эдлийә-Назирлийн илә һесаблашмыр. Белә гәрар бүтүн назирлийн нуфуздан салыр. Кедин, Мухтарова илә биз Али мәнкәмәдә данышарыг.

Али мәнкәмә дә халг мәнкәмәсинин гә-рарыны тәсдиг эдәрәк, Мухтарованын өз вәзифәсинә гайтарылмасы һаггында гәт'и гәрар гәбул этди.

— Демәк, Али мәнкәмә дә баш гал-дырыб, назирлийн һөрмәтинин сахламыр?

Мәммәдов Али мәнкәмәнин дә гәра-рыны еринә етирмәкдән боюн гачырды. О, сабаһысы күн зәнки басыб юрисконсулт Аванесовун чагырылмасыны әмр этди.

— Аванесов, дүзү, сән мәнним әтима-дымы доғрултмадын,— дейә Мәммәдов ону данлады. — Иши ики ердә улдузусан. Мәкәр бу Мухтарованын һеч бир күнаһы-зады йохдур. Онун бир тәрчүмейи-һалы-на бах, гоһумларыны өйрән...

Аванесов:

— Баш үстә! — дейиб гапыдан чыхды вә әлә һәмнин дәгигәдән Мухтарова һаг-гында „материал“ ахтармаға башлады. Ики һәфтәдән сонра Аванесов голтуғунда ири бир „иш“ Мәммәдовун гаршысында һазыр даянды.

Мәммәдов:

— Нә, бу башга мәсәлә, инди биз Мух-тарованын нә үчүн пис олдуғуну сүбүт эдә билirik,— дейә севинди.

Чох чәкмәдән Мухтарованын „иши“ Эдлийә Назирлийнин коллекиясында мұзакирә эдилди.

Биз бурада коллекия ичласынын сте-нограммын вермәклә, охучулары йормаг истәмирик. Алим юристләр сайсыз экс-пертләрин вә консултантларын тәдгиглә-ринә әсасланага, бу ичласда хейли нитгләр сөйләдиләр. Биз анчаг ичласа сәдрлик эдән әдлийә назиринин биринчи муавини Ә. Әлиев Йолдашын нитгинин гыса мәзмунуну вермәклә кифәйләнчә-йик.

— Мухтарованын өз еринә гайтарыл-масы яһныз Мәммәдов Йолдашы дейил, бүтүн назирлийн һөрмәтдән салар. Биз гәтийәйән мәнкәмәләрин бу мәсәләдә на-зирлийн фикрилә һесаблашмамаларына йол верә билмәрик. Мухтарованын шика-йәти рәдд эдилмәлидир.

Юрисконсулт Аванесов коллекиянын гә-рарында хәбәр тутанда севинәрәк деди:

— Мән бизим һөрмәтли бөйүкләримиз Әлиев вә Мәммәдов Йолдашларын буюр-дуглары агылы фикирләрә тамамилә шә-рикәм. Анчаг Мухтарованын да сәсини кәсмәк лазымдыр. Мән тәклиф эдирәм ки, она һарада исә бир иш верилсин. Нечә дейәрләр: нә ишнә янсын, нә кабаб.

Бу фәчиәнин ахырынчы пәрдәси енә дә идарә рәиси Мәммәдов Йолдашын каби-нәсиндә вагә олур. Мәммәдов мәннун һалда әлләрнин овушдурага юрисконсулт Аванесова дейир:

— Инди сиз дә инандыныз ки, ганун гара чамаат үчүндүр. Ахы сизә, мәнә нә ганун?.. Мухтарова дейин ки, экәр сакит-ләшмәйиб ора-бураа шикайәт әтсә, биз онунла башга диллә данышарыг.

Анчаг Мәммәдов Йолдаш аһылмышдыр. Мухтарова илә дейил, гануну танымайн өзү кими дикбаш юристләрә һәгигәтән башга диллә данышмаг лазымдыр. Мәммәдов вә бу ишдә онунла әлбир оланлар баша дүшмәлидирләр ки, Совет Иттифагында ади адамлар үчүн дә, мәсул ишчиләр үчүн дә ганун бирдир вә һамы она баш әймә-лидир.

ПАРТИЯ КОМИТӘСИНДӘ

— Сиз өз үзәриниздә ишләйир-синизми?

— Ай рәһмәтлик оғлу, вахт һар-дайды, күндүзләр гуллуғдаям, ахшам-лар да ки, ишләмәйә ихтияр йох-дур.

Базардан язынам

(Колхозчу Маммад дайынын мактублары)

БИРИНЧИ МАКТУБ

Эзиз эмоглу, салам-дуадан сонра билдирерам ки, саг вэ саламатам. Бу мактубу базардан язырам. Мәдлумун олсун ки, машынымыз Бақыя гәдәр раһат кәлди. Лап чағначатда бир мешин палтолу киши машынымызы сахлатдырыб деди ки: „Мән автоспекторам, бу машыны шәһәрә бурахмаг олмаз, ганун ичәзә вермир. Чүнки бөйрүнә дөрд ердән палчыг сыйрайбыс...“ Чох тәвәггә эләдик... Мешин палтолу киши йола кәлмәди ки,

кәлмәди... Сонра о, шофери кәнара чәкди. Нә данышдылар билмәдим, шофер элиндә бир торба машынын аына гайытды, ону картоф-соған илә долдурув, мешин палтолу кишиңи верди. О шофери элини сыхды, бизи күлә-күлә йола салды... Дедим:

— Бәс нә тәһәр олду ки, ганун ичәзә верди?
— Бәзи автоспекторларын гануну беләдир. Бир бәһанә тапыб торбаларыны долдурмасалар әл кәһәзләр. „Веркеч мәнәгәси“ зшитәмисән?
Нә исә. Машыны бирбаш Сталин районундаки базара сүрдүрдүм. Эмоглу, базар дейдәндә ки, ики күчәнин арасында едди-сәккиз дәнә будкадыр. Алычылар сатычыларын, сатычылар да алычыларын ерини дар эдир. Базарын мүдирини тапыб она дедим ки, ичәзә верин малымызы амбара йығыб динчәләк. Сабаһ алверә башлайыг. Динчәлмәк сөһбәти мүдирин хошуна кәлмәди.
— Ер барәдә үзүмүз гарадыр, — деди. — Габаглар гәшәнк ятагханамыз вар иди. Инди ОРС орада чәрәк дүканы ачыб.

— Әлә исә, бир өртүлү будка верин, малымызы ора йығыб үстүндәзә ятаг.

— О барәдә дә үзүмүз гарадыр. Чүнки базарымыздаки будкаларын тән ярысы ОРС-ун дүкандарыдыр.

Мүдирлә бир аз да сөһбәт эләдим, о бизи баша салды ки: „Бу дәфә башга базара кәдин, иншаллаһ кәлән ил бурая буюрарсыныз, о вахта гәдәр тәзә базарымыз һазыр олар.“

Эмоглу, хүләсә ки, сөвдәмиз тутмады...

ИКИНЧИ МАКТУБ

Эзиз эмоглу! Бу мактубу да базардан язырам, өзү дә Бақынын мәркәзи колхоз базарындан. Машыны бура сүрдүрмәкдә пешнам олмушам. Шофер набәләд олдуғу үчүн ашағы тәрәфдән, йәни „Гызыл орду“ күчәсиндән базара кирмак истәйрди. Амма ишимиз ләнкә дүшдү. Машынымыз палчыга батыб галды. Билирәм, тәччүб эләйчәксән ки, шәһәр ериндә нә палчыг? Ән, эмоглу, бу күчә о гәдәр наһамар вә палчыглыдыр ки, лап бизим кәчмиш замандаки кәнд йолларына охшайыр. Мүхтәсәр ки, үст-башдан чыкыб бир тәһәр машыны палчығын элиндән хилас этдик... Бу базар бөйүкдүр, сәлигәлидир, гәшәнкдир, яхшы дүкандары, будкалары, кениш сатыш мейданчасы вардыр. Амма бирчә колхозчулар үчүн алвер этмәйә шәрәат йохдур. Базарда бизим кәндли Ибраһимә раст кәлдим: малыны пилләкәнләрин бөйрүнә төкүб әли гойнунда отурмушду. Мүштәриси аз иди. Дедим:

— Нә әчәб будка филан истәмәмисэн?
— Вериләр мәрә? Дейрләр ки, базарын йүз будкасынын 70-ини тичарәт тәшкилатлары тутмушдур. һамысы да бир чүрә мал сатыр. Әлә б будка ОРС-ларындыр.
— ОРС-лар һара, бура һара?
— Нә билим?
— Бәс нийә малыны далдая йығмысан?
— Базарын ичәрисиндә мал сатмаг үчүн кәрәк ичәриләрдә адамын олсун. Яхшы ерләрин һамы-

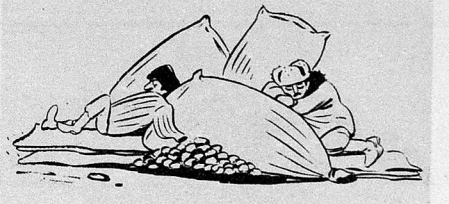
сы көйәрти сатанлардадыр. Өзү дә бәзи көйәрти сатанлар лап базар тикиләндән бир күнә гәдәр бурдадырлар. Бақыда базар вар ки, орада айларла көйәрти олмур. Нә сирр варса, көйәртилери бу базара кәтириләр. Бурада әлә тәч-рүбәли „колхозчулар“ вар ки, базара кәлән колхозчуларын малларыны үчүз гиймәтә алырлар. һатта бәзи вахт колхозчунун мәсулу илә бәрабәр онун колхозчулуг арайышыны да сатын алыб олурлар „колхозчу“.

— Бәс нийә базар рәһбәри онларла мүбаризә апармыр?

— Онлар дейр ки, алверчиләрлә мүбаризә этмәк милис органларынын ишидир. Базарда да вур-тут бир милис мүвакили вар, ики милис нәфәри. Онлар да базар адамлары илә олулар чичи-бачи, онлары да доландырырлар, әзләри дә доланырлар.

Һәмерлим доғру дейрди. Базарын ашағы тәрәфләриндә будкаларын арасында яш балыг, тәндир чөрәйи, исти гутабдан башламыш һазыр палтара гәдәр, көһнә аяггабыдан, аршын малындан тутмуш никкелли самавара гәдәр, мүхтәлиф кейим вә эв шейләри сатанлар да вар. Колхоз базары дәнүб олуб, әлдә шейсатанлар базарына.

Эмоглу, гарара кәлдим ки, малыны бу базарда сатам. Мүдир тапдым, кағыз-кугазымы көстәрдим. О деди ки: „Бах бу базар, бу да сән. һараны бәйәннисән сеч, малыны бошалт, ер пулу ну вер, тәрәзини ал, малыны сат.“ Мүдир хошуна кәлди. Ятагханә кәтдим ки, эвәл ерими раһатлайым, сонра сатыша башлайым... Буранын ятагханасы яхшыдыр, һалә десән столларын үстүндә көзүмә гәзет-журнал да дәйди, амма журналларын адыны охуянда билдим ки, йәгин комиссия-филан кәләчәк, она көрә дә бураны бәзәйиб дүзәлдиблар. Журналларын бири „Природа“,

бири „Строительная промышленность“, бири дә „Советская торговля“ журналы иди. Бир дәнә дә „Азәрбайжан кәнд тәсәрруфаты“ журналы вар иди. Истәдим көтүрүм бахым, көрдүм ки, ичи бошдур, гуруча чилидир, өзү дә кечән илдән галма. Ятагханә бахан гоча арвад деди ки:

— Гардаш, бураларда гурдаланма, ятмага чәми 7 еримиз вар, онлар да занитдир...

Эмоглу бу базарда да сөвдәм тутмады, кечәни машында ятыб, сабаһысы башга базара кәдәчәйм...

ҮЧҮНЧҮ МАКТУБ

Эмоглу, истәйрдим Сумгайыт базарына кәдәм, бир таныш деди ки, о базар, базар дейил, аладыр, дөрд тәрәфи су вә палчыгдыр, кәтмәли олсан узунубоғаз резин чәкмә кей, машынын тәкәрләринә зәнцир багла, йохса батыб галарсан... О деди, мән да гулаг асыб тәзә шәһәрин үчүг базарына кәтмәдим. Машыны дөндәрдим Көмүрчү базарына, бурада да талварын алтында вә будкаларын чохунда алвер элән „даими колхозчулар“ раст кәлдим. һәгги колхозчулар исә малларыны будкаларын габагына, диварларын дибинә төкүб сатырдылар.

Эмоглу, бу базарда да мәнә мал сатмаг мүйәссәр олмады. Истәдим Шаумян районундаки базара кәдәм, масләһәт көрмәдиләр. Дедиләр орада бир Мәһәррәмов вар, үч базарда ер пулу йығарыш, һамысында да говулуб, инди кәлиб чыкыб ора. Онуңла йола кәтмәк чәтиндир...

Бир танышыма раст кәлдим. Көрдүм о да мән дәрәдәдир. Дедим келәк өртүлү базара, орада алвер чох яхшыдыр. Деди төбәлијәм, орада алвер яхшыдыр, амма адамына... Өртүлү базарда чох өртүлү эһвалдатлар олур, колхозчуларын башына әлә мүсибәтләр кәтириләр ки,

ахырда мәрбур олуб, малыны бир ердә алверчиләрә сатыр. О базарда да алверчиләр доғмадыр, колхозчулар өкей. Базарын мүдир Исмәйилова шикәят эләндә, адамы борчул чыхарыр. Дейир: — Беш күнүн көнагысан, чох дәринә кәтмә, малыны сат, хош кәлдим. Мүхтәсәр ки, өртүлү базар достлуғу позар, — дейәрләр, Өртүлү базара кәтмәйк...

Базарларын һеч бириндә шикәят дәфтәри тапмадым ки, дәрими язым, һеч олмазса мәнән сонра охуюб әнчәм чәксинләр. Нә исә, Совет

күчәсиндәки колхоз базарына кәтдим.

Эмоглу! Бу базарда да палчыг элиндән римәк мүмкүн дейил. Мән базарын ортасындаки көлмәчәри көрәнә хәбәр алдым:

— Дейирләр базарда ери-дибли су краны йохдур? Бәс көлмәчәләр нәдир? — Дедиләр:
— Буырләр кечән һәфтәдән галан яғыш суладырдыр.

Эмоглу, бу базар о бирилериндән дейил, буранын амбары да, ятагханасы да, талварларын алты да, будкалар да бомбошдур. Өзү дә һамысы үчүг-сөкүк: мат галмышам, нә тәһәр олуб ки, буранын адыны колхоз базары гоюблар, бурада нә колхозчу вар, нә дә колхоз мәсулу. Базарын коменданты Мухтаров нә тәһәр гайда ярадыбса, бура нә мал сатан кәлир, нә мал алан. Мәннимлә сөһбәт эләйндә деди: „Гардаш, сатмага кәлмисэн, ятмага“ Дедим: „Сатмага“. — Деди: „Сатмага кәлмисэнсә өзүнү вер айры базара“.

Эмоглу әлә билмә ки, бу базарда һеч зад тапылмыр, бурада шороба кәләм, тамат, көк, бир дә араг-чахыр болдур. Мүдирдән хәбәр алдым ки, нийә бәлә олуб? — Деди:

— Нә дейим, гардаш, мән нә эдә биләрәм.

О, демәди, амма мән баша дүшдүм ки, базарын бу күнә зәһмәсиндә мүдирин фәрәсәтсизлийи бөйүк рол ойнайыб.

...Нә башыны ағрыдым, кедирәм айры базара...

АХЫРЫНЧЫ МАКТУБ

Эмоглу картофлар чүрүйүр, соғанлар көмкөй олуб, чүчәрир, бир-ики узаг базарда дейим, бир шей чыкмады. Ахырда дүңән чанымы дшимә тутуб кәтдим дүз колхоз базарлары идарәсини мүдир Гашиевин үстүнә. Сөзүмү дедим, чавабымы алдым. О деди ки:

— Дүзәләр, ай дайы, анчаг үрәйини сыхма, дүзәләр. Емәкдәнсә, үмид яхшыдыр. Сән билсэн ки, бизим нә чүр планларымыз вар... Өртүлү базары бөйүдәчәйик. Ики районда тәзә базар тикирәчәйик. Көмүрчү базарыны сөкүб тәзәдән дүзәлдәчәйик. Совет күчәсиндәки базары тәзәдән гурачағыз. Ятагханә ачағыз, будкалары тичарәт тәшкилатларындан алыб колхозчуларә верәчәйик. Мөһтәкәриларын көкүнү кәсәчәйик. Әлә ганун-гайда ярадачағыз ки, базарларда бир дәнә дә колхозчу чилдинә кирмиш алверчи олмасын. Базара мәнсул көтирәнләри гаршыламаг үчүн нәфәсли оркестр дә кәтәзидирәчәйәм...

Мәни күлмәк тутду, Гашиев әлини чийинә гоуб сөзүнә давам этди:

— һә, дайы, дейәсэн бу сөзләр дөшүнә дүшүг, күлдүрсән!

— Ахы бу дедикләрин нә вахт олачағ?..

Гашиев бу суалыма чаваб вермәйиб фикрә кәтди.

...Эмоглу, шофер тәләсдирир, одур ки, мактубу гуртарырам. Бир-ики күнә көрүшәрик. Сағ ол!..

Мәммәд дайынын мактубларыны тапды вә сәлигәйә салыб чап этдирди: Ч. АСЛАНОҒЛУ

Гармиз адим

Трамвай дурушунда тэйярэ быглы бир кэнч
Зилэйиб көзлэрини бир гапыя сәһәрдән.
Кейими чох гәрһибә, бахышларыса ийрәнч
Шикарыны көрүнчә кечир һүчума бирдән.

ОГЛАН — Аяг сахла, а дилбәр, кетсән бағрым олар ган,
Мән сәни изләмәкдән дүшмүшәм әл аягдан.
Арсызлыгдан санма ки, шшиб дама дөнмүшәм.
Һичранынын одуйла яныб шама дөнмүшәм.

ГЫЗ — Сөйлә, бир айдыр мәнә нә үчүн изләйирсән?
Әввәл әлә билирдим трамвай көзләйирсән,
Минирсән мән минәндә, дүшүрсән мән дүшәндә...

ОГЛАН — Бурда күнаһ, а дилбәр нә сәндәдир, нә мөндә.
Гадынлар уф... гадынлар, даш үрәкли гадынлар,
Мәним әвими йыхды бәр-бәзәкли гадынлар.
Мин әзһийәтдән сонра нәһайәт тапдым сәни,
Әлә бил ки, дивләрһин әлиндән тапдым сәни.
Яздыгым намәләрә чаваб да вермәйирсән.

ГЫЗ — Нә чүр'әтлә язырсан мәнә мәктүб, сөйлә, сән?

ОГЛАН — Бу артыг сөзләр нәдир?
Көндүм белә әмр әдир.
Диз чөкәрәк өнүндә, ялварырам үрәкдән.
Дилим габар габардыр: „Инсафа кәли“ демәкдән,
Бир „һә!“ де ай нәзәнини, гурбан кәсим адына,
Я да атым өзүмү трамвайын алтына.

ГЫЗ — Әл чәк, йолумдан чәкил, о трамвай, о да сән.

ОГЛАН — Янырам Кәрәм кими, салдын мәнә ода сән.
Диллән ай көйләр гызы, инсафын һарда гадды?
Енә башым үстүнү гара булутлар алды.

ГЫЗ — Сүрүнүрсән ердә сән, санма ки, яшайырсан,
Күндә бирини алыб, бирини бошайырсан.

ОГЛАН — Йох, йох! Рәсми сурәтдә беш кәрә эвләнмишәм,
Мән о вәфасызларла бош ерә эвләнмишәм.
Мән атмадым, нәдәнсә онлар атдылар мәнә,
Мәһәббәт базарында учуз сатдылар мәнә.
Бәхтим бе'ләймиш һейһат!
Зарафат дейил, һәят.

Тәчрүбәсиз олмушам гыз, гадын сечмәкдә мән,
Вәфасызлар йолунда чанымдан кечмәкдә мән.
Әлә ки, сәни көрдүм һушум башымдан учду.
Гәлбим аягларынын кәлиб алтына дүшдү.

ГЫЗ — Чәкил йолумдан дедим, тәләсирәм ишим вар,
Аваралар нә билсин, әвим вар, әшийин вар.

ОГЛАН — Аман, һейһат! Эвсизлик бөйүйдүр дәрдрәин,
Бир дә әвдән данышма, ярам дәрһиндир, дәрһин.

ГЫЗ — Рәдд ол, кет, чагырарам йохса милиционери.

ОГЛАН — Мәһәббәт мейданында бикәнәнин нә ери?

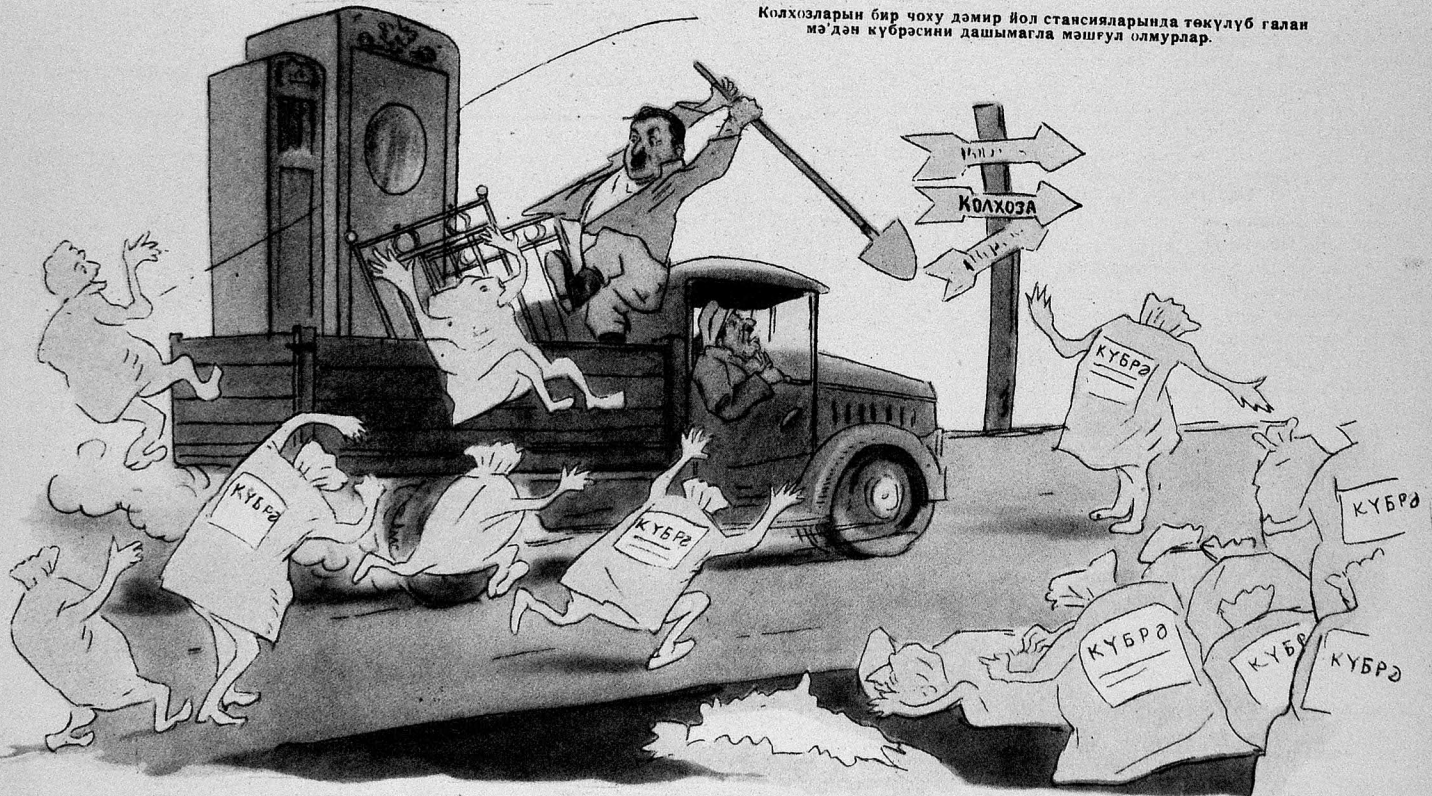
Бир „һә“ сөйлә һавада сәрчә кими учум мән,
Ювасызам бир айдыр, әвинизә көчүм мән.
Хәстә атан бир ая кедәр йәгин рәһмәтә,
Унутмагчын бу дәрди чыхарыг сәһәтә.

ГЫЗ — Наһан! Дүшмәз торуна һеч бир ағыллы гадын,
Чамаат арасында бир Дон-Жуандыр адын.
Сон вер, эйбәчәр адам, күлүнч, ийрәнч мәшһинә,
Түпүрүрәм мән сәнин үфунәтли эшһинә!

Тэйярә быглы кәнчин бүзүлүр додаглары,
Башга бир ов далынча йолланыр аяглары.

Сүлейман РУСТӘМ

Рәссам З. КӘРИМБӘЙЛИ

Колхозларын бир чоху дәмир йол станцияларында төкүлүб галан
мә'дән күбрәсини дашымагла мәшһул олмулар.

КОЛХОЗ СӘДРИ:—Мән өз әвим үчүн алдыгым аваданлығы
гоуб сизи миндирә билмәрәм, дүшүн ерә.

МТС ДИРЕКТОРУ:—Инди көрәк ким мәнә дейә биләр ки, ишләри енидән гурмамысан?

ТАҒЫЕВИН „КИНО-МУҢАЗИРӘСИ“

Бу кино-муһазирә әсл кино-муһазирәләрдән дейлидир. Бу, Газах район мәдәнийәт шәбәсинин мүдирі Һүсейн Тағыев йолдашын өзү ичад әтдийи „кино-муһазирәдир“. „Кино-муһазирәнин“ сценариясыны Тағыев өзү язуб, режиссорлуғуну вә операторлуғуну өзү әдиб, баш ролу да өзү ойнамышдыр.

Шәһәрин кино-театрында „Кәнч үрәкләр“ кино-фильминә баханларын үрәкләрини сындырдылар. Әһвалатын ширин ериндә салонун ишығлары яндырылды вә тамашачыларә элан әдилди ки:

— Йолдашлар, киноя бахдыныз, даһа бәсдир, инди дә муһазирәйә гулаг асын.

Сәс-күй дүшдү:

— Нечә йәни бәсдир? Пул вериб киноя билет алмышыг, ахыра гәдәр киноя бахмалыйыг, я йох?

Тағыев дейирди:

— Узунчулуғ эләмәйин, бу күн кино да олмалыдыр, муһазирә дә. Бизим планымызда белә көстәрилиб.

— Ай йолдаш Тағыев, белә сәнин о планына бизим чанымыз гурбан. Ахы муһазирәнин муһазирә вахты вар, кинонун кино. Биз киноя бахмаға кәлмишик.

— Ай бахдын һа... — дейә Тағыев бәрдән сәсләнди...

— Адә механик!

Кино будкасындан механикин сәси әшидилди:

— Бәли.

— Шәлә-күләни йығышдыр, кет эвә, көрүм бунлар киноя нечә бахацаглар.

Механик Тағыевә разылыг әдиб кетди.

Тамашачылар сәнә дә данышырдылар:

— Белә дә иш олар? Кинонун ярысында әһвалаты сахласынлар ки, нә вар, нә вар Тағыев белә план тутуб.

Тағыев исә, өзүндән разы һалда дейирди:

— Тамашачы йолдашлар, өзүнүз билирсиниз ки, кино һәр күн олур, муһазирә исә айда-илдә бир дәфә... һеч инчимәйин!

...Тамашачыларын инчийиб-инчимәмәси Тағыевни һарһат әтмирди. О, бир шейә севинирди ки, өз сөзүнү еринә етирди. Тамашачылар нә гәдәр гышгырыг салырларса, салсынлар, она дәхли йохдур. Муһазирә баш тутду...вәссалам!

И. ИБРАҒИМОВ

КИРПИ КӨМӘК ЭЛӘДИ

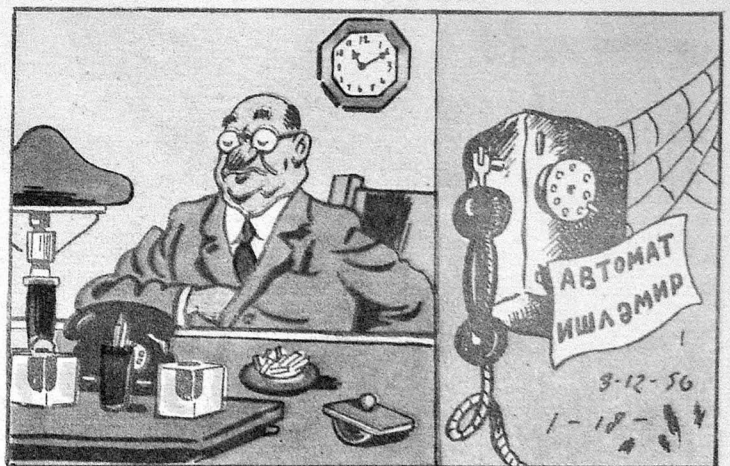
„КИРПИ“ журналынын 1953-чү ил 14-чү нөмрәсиндә „Хачмаз хәстәханасында“ башлыгы бир фел'етон дәрч әдилмишидә. Азербайчан ССР Сәһийә Назирли-йиндән редакциямыза көндәрилән чавабда гәйд әдилир ки, фел'етондакы фактлар доғру олдуғундан Әлиев Хачмаз хәстәханасынын баш һәкими вәзифәсиндән чыхарылмышдыр.

Журналымызын кечән ил 24-чү нөмрәсиндә Хылы району Гараманлы кәндиндә тикимәндә олан мәктәб бинасынын 14 илдән бәри ярымчыг галмасы һаггында язылмышды.

Азербайчан ССР Маариф назира М. Мейлизадә йолдаш редакциямыза көндәрдийи мәктәбдә билдирмишдир ки, фел'етонда язылан факт тамамилә доғрудур. һазырда Гараманлы мәктәби даһа сүр'әтлә тикилир. Бина 1954—55-чи дәрәс илиндә һазыр олацагдыр.

Мейлизадә йолдашын мәктәбунда әйни заманда гәйд олунур ки Гараманлы кәндиндә Азербайчан ССР Маариф назираинин муавини Петросян йолдаш дейил, назирлийин тәмират канторунун сабиг рәис Петросов йолдаш кетмишдир.

Рәсәм К. ПИРАДОВ

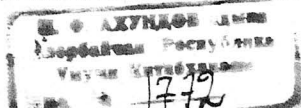

— Көз дәймәсин, бизим мүдир лап автомат кими ишләйир.

Редактор—Әвәз Садыг. Редакция һей'әти: Сүлейман Рүстәм, Сабит Рәһман, Сүлейман Мәликов, Казым Казымзадә, Гулам Мәммедли, Рза Шаһвәләд.

„Коммунист“ гәзетинин нәшри. Редакциянын адреси: Бақы, Коммунист күчәси, 11/13, 4-чү һапы, 2-чи мәртәбә. Тел. 3-17-27. Абуна гиймәти: айлығы 3 манат ФГ 64305. Сифарши № 598. Тиражы 40 000. Кағыз форматы 70x105/16. Чапа имзаланмышы 2/11/54

Аз ССР Мәдәнийәт Назирлиинин 26 комиссар адына мәтбәәси. Бақы, Әли Байрамов күчәси, № 3.

05
2435K71

Харивон
ЮМОР

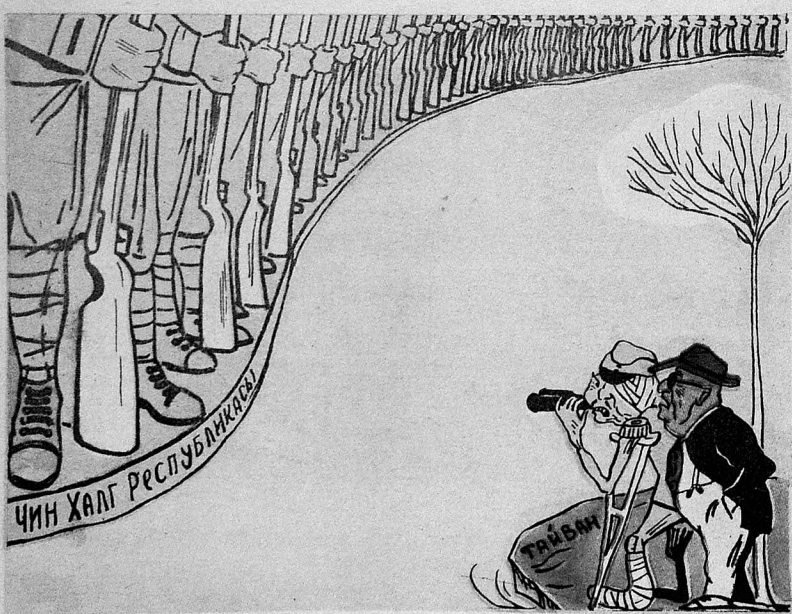

聯合國大會

Бирлешмиш Миллэтлөр Тәшки-
латында американ әксәрийәти-
нин ич үзү.
(Чин сатира журна-
лындан)

Америка тәблигаты
(Чин сатира журналындан)

— Мәзүмә ени Чин сәдди көрүнүр.
(Польша сатира журналындан)

АМЕРИКА-ИНКИЛТӨРӘ МУНАСИБӨТЛӘРИ

(Алмания демократик
республикасы сатира
журналындан)